
Tiltalespørsmålet i Bærum-saken snart avgjort

AKTUELT

KARI RONGE

Email: kari.ronge@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Påtaleavgjørelse i den såkalte Bærum-saken er like om hjørnet, etter nær 300 vitneavhør. Etterforskerne vil ikke si hvorvidt det går mot tiltalebeslutning, men understreker at det er snakk om to separate saker. Den sakkyndig vurderingen fra det kliniske fagmiljøet konkluderer i den mistenkte legens favør, mens den sakkyndig oppnevnte farmakologen konkluderer motsatt.

To år etter at en overlege ved Bærum sykehus anmeldte sin kollega for aktiv dødshjelp til en kreftsyk pasient i juli 1998, er etterforskningen kommet så langt at det er klart for påtalemessig avgjørelse. Før saken kan oversendes statsadvokaten mangler bare konklusjonen fra Den rettsmedisinske kommisjon, underlagt Justisdepartementet.

– Det er statsadvokaten som skal fatte beslutning om eventuell tiltale, sier politiadvokat Knut Skavang ved Asker og Bærum politikammer som etterforsker saken.

Mistenkt – ikke siktet

Etter at politikammeret fikk oversendt saken fra Statens helsetilsyn i mars 2000, anslår Skavang at nærmere 300 vitner har vært innkalt til avhør. I slutten av januar ble den mistenkte legen avhørt av Kripas for siste gang.

– Dette er en sak som vanskelig lar seg beskrive i tradisjonelle juridiske termer hvor man graderer skjellig grunn til mistanke på en skala fra 1 til 100, sier Skavang.

– Den mistenkte legen har ikke status som siktet, hvilket krever en sannsynlighetsovervekt på mer enn 50 %. Vi har heller ikke sagt at det er sannsynlighetsovervekt i den foreliggende sak, presiserer han.

– Bare Sandsdalen-saken har hittil versert i rettsapparatet. Der fantes det lydbåndopptak og skyldspørsmålet var klart. Slik er det overhodet ikke i denne saken, konkluderer politiadvokaten som fortsatt bruker «hvis det blir tiltale» som en hyppig formulering.

Skavang legger til at Bærum-saken er av en så spesiell karakter at han tror den vil havne hos Riksadvokaten. Det fordrer at en av partene klager inn statsadvokatens avgjørelse: – Jeg ser ikke bort fra at det vil skje her, uansett utfall av statsadvokatens vedtak.

Betydelig sannsynlighet

Anmeldelsen på overlegen ble levert i januar 1999, og omfatter ytterligere ti tilfeller av påstått aktiv dødshjelp. Dette var bakgrunnen for at politiet ønsket nye sakkyndige uttalelser. Den første rapporten fra farmakolog Jørg Mørland ved Statens

rettstoksikologiske institutt dreide seg om pasienten som døde i 1998, mens Mørland nå også har signert en uttalelse vedrørende de ti andre dødsfallene. Etter anbefaling fra Den rettsmedisinske kommisjon oppnevnte påtalemakten overlege Carl-Johan Fürst ved Stockholm sjukhem som sakkyndig representant fra det kliniske miljøet.

Ifølge Aftenposten (1) konkluderer Mørland med at det foreligger «betydelig sannsynlighet» for at den aktuelle behandlingen har fremskyndet døden hos den ene, opprinnelige pasienten. Han skal også være svært kritisk til de store dosene som ble gitt den kreftsyke mannen. Mørland går imidlertid ikke inn på hvorvidt pasienten var terminal.

Rimelig tvil

Knut Skavang bekrefter at Mørlands rapport går i den mistenkte legens disfavør.

– Men de sakkyndige konkluderer svært ulikt. Når det gjelder de ti øvrige dødsfallene, uttaler Fürst seg snarere tvert imot, at det ikke er snakk om aktiv dødshjelp, sier Skavang.

– Ligger det dermed an til tiltalebeslutning vedrørende pasienten som døde i juli 1998?

– Det vil være uheldig å si det per i dag. Da frykter jeg at Bærum-saken vil bli fremstilt som en drapssak, svarer Skavang.

– Her er det snakk om en vel ansett person som er høyt respektert i fagmiljøet.

Mediekjøret mot den mistenkte overlegen har vært uten sidestykke. Vi må også huske at det skal mye til for å reise straffesak. I en sivil sak blir det ikke stilt like strenge krav til bevis. Dessuten er straffelovens prinsipp at rimelig tvil skal komme tiltalte til gode.

Venter på kommisjon

Skavang avviser at påtalemakten har ventet på rapporten fra Rådet for legeetikk, som nylig la frem forslag til retningslinjer for lindrende sedering til døende (2, 3).

– Nei, dette har ikke vært noen del av vurderingen for vår innstilling. Nå er det konklusjonene fra Den rettsmedisinske kommisjon som gjenstår for å ferdigstille saken. Fortsatt mangler vurdering av rapporten fra Fürst, sier Knut Skavang.

– Det er sjelden bemerkninger fra kommisjonen, men vi trenger uttalelsen derfra som en slags sensor. I siste instans er det jeg som avgjør innstillingen til statsadvokaten, presiserer etterforskningslederen og legger til at kommisjonen ikke har hatt noe å bemerke til Mørlands rapport.

Kritikkverdig journalføring

Han oppgir at heller ikke Statens helsetilsyns rapport om saken fra juli 2000 vil ha avgjørende betydning for den innstillingen han snart leverer fra seg. Også denne rapporten er unntatt offentlighet, men ifølge Aftenposten (1) slår Helsetilsynet fast at den politianmeldte Bærum-legen drev uforsvarlig behandling.

Avisen refererer til daværende helsedirektør Petter Øgar, som skriver at det verken i pasientjournal eller i etterfølgende uttalelser finnes noe som tyder på at pasienten hadde så sterke og vedvarende smerter at han burde få terminal sedering. Tilsynet konkluderer med at journalføringen var sterkt kritikkverdig for alle de involverte pasientene, men tilføyer at selv om den anmeldte legen var ansvarlig for behandlingen av den kreftsyke mannen, så er det også to andre leger som kan stilles ansvarlig for den kritikkverdige behandlingen henholdsvis dag fire og fem.

I den halvt år gamle rapporten anfører Statens helsetilsyn at vurderingen er foreløpig, og at vitneavhør hos politiet kan gi nye opplysninger. Tilsynet overlater derfor til påtalemakten å bestemme om behandlingen som den mistenkte Bærum-legen utførte, faller inn under drapsbestemmelsen i straffeloven.

– Hadde Bærum-saken begynt i dag, ville Statens helsetilsyn ha gjort mye mer før politiet ble involvert. Korrigering av eventuelle retningslinjer ville vært en del av dette bildet, mener etterforskningslederen ved Asker og Bærum politikammer.

LITTERATUR

1. Gjerde R. Helsetilsynet snur i Bærum-saken. Aftenposten (nettutgave) 24.8.2000.
2. Rådet for legeetikk, Den norske lægeforening. Lindrende sedering til døende. Forslag til retningslinjer. Oslo: Den norske lægeforening, 2001.
3. Lindrende sedering – siste utvei under kontrollerte forhold. Husom N Tidsskr Nor Lægeforen 2001; 121: 370.

Publisert: 10. februar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 17. juli 2026.